

EDELIN SIVIRLARI

Galina Sirkeci-Kristiocio

Galina Sirkeli-Kristioglo
ECELİN SINIRLARI

Chişinău • 2016

GAGAUZ MİLLİ ARHİVİ
№ 5340
«CENTRUL DE CERCETĂRI
ŞTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»
НИЦ ГАГАУЗНИ
ИМ. М.В. МАРУНЕВИЧ

CZU 821.512.165(478)-1

S 60

Avtor: Galina Sirkeli-Kristioglo

“Ecelin sınırları” 2016

Şiirlär hem annatmalar.

sirkeli-galina@mail.ru

Redaktor: M.D. Tanasoviç

C.Y. Romanova

Korektor: A. D. Marinova

A.D. Sukman

Автор выражает глубокую благодарность Исполнительному Комитету Гагаузии и лично Башкану, Ирине Федоровне ВЛАХ, за финансовую поддержку в издании данной книги.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Sirkeli-Kristioglo, Galina

Ecelin sınırları / Galina Sirkeli-Kristioglo. – Chișinău: S. n., 2016 (ÎS FEP „Tipografia Centrală”). – 94 p.

Изд. при фин. поддержке Исполнительного Комитета Гагаузии, Башкан Ирины Федоровны Влах. – 300 эк.

ISBN 978-9975-53-717-9.

821.512.165(478)-1

S 60

ÖNSÖZ

Ne o – şiir duuması? Allaktan vergi mi? Yada yaratıcılık hem saburluk mu? Osaydı hepsi bir testedä mi baalı? Olmalı, herkezin var kendi özel cuvabı bu soruşa. Galina Sirkeli-Kristioglunun da bu kiyadında olur duyalım avtorun yaratıcılığını, sıcak duygularını hem da büük saburluunu...

Kendi çalışmalarında, üüredicilik zanaatında hem literatüra uurunda, avtorun - Galina Sirkeli-Kristioglunun - bir neetin tamannaması var: uyandırmaa patriotik duygularını, kökleştirmää sevda duygusunu ana tarafına, ana dilinä – bu duyguları etiştirmää, erleştmää gençlerin cannarına.

***

Pek isteerim sana, evladım,
Annadıp, canına ekleyim,
Ki duyasin, ne o vatan,
Ne kaldı bizlerä dededän,
Ne o halk, gagauzluk?
Ne verer canına mutluluk?
("Lügerli havada sazların türküsü")

Yazılı yaratmalar bölüner iki paya: peetlär hem annatmalar. Bu kiyada girdi avtorun kimi şiirleri hem annatmaları, angılarını baalêr bir silinmäz, senmäz hem dä süünmäz duygu - Sevda: sevda vatanına, duuma evinä, anaya-bobaya, tabiata, yaşamaya.

Te bu sözün maanası kiyadın öz fikirini açıklêr:

Ecelin sınırları

***

Ne lääzım taa insana,
Varkan aylesi,
Vatanı – ana topraa,
Duuma köşesi?
Usluluk hem da birlik
Bütün dünnedä!
Şennener, ürääm çalêr...
Ne mutlu cana!
("Ne mutlu cana!")

Bu toplumundan şiirlerin çoğunda duyulêr hodulluk, saygı, sevgi kendi vatanına, ana dilinä, halkına. Açıklayar-kan sevda duygusunu ana tarafına, gagauz dilinä, çalışêr etiştirmää herbirinin canına onnarın paalılını. Sözlerinnän, o sansın urêr insanın can kapusuna, sorarak: "Sizä deyni ana diliniz, halkınız, vatanınız neydir?" Kendisi dä cuvap verer ölä, ani dalgalandırêr, dürter insannarın kalplerini da koyêr düşünmää herbir kişiye:

***

Ne var sesim, isteerim baarmaa,
Ki işitsin bütün dünnä:
"Bu benim, benim duuma tarafım,
Gagauz Eri - sevgili Vatanım!"
Sonsuz vatanına sevda
Gagauzun akêr kanında.
Ne meraklı, kaavi ruhlu,
Koruyêr gagauzluu.
("Gagauziya")

***

Kökleşti canımda da yaşêêr
Büük sevda vatana, dilimä.
Bu duyguylan halkım adımnêêr
Asirdän asirä.
("Lügerli havada sazların türküsü")

Şiirlerin arasında var ölä peetlär, angıların önemni tarafı – o
büüinkü yaşamanın durumun açıklaması, en aktual problema-
ların belli etmesi, insannık kalitelerin paası:

***

- Kimiz biz? Nedän geldik bu dünneyä?
- Ne kalacek bizdän, kimä?
("Can dermenin çalışması")

***

İnsan duuêr
Da, nicä bir yıldız, şılêêr.
Yaşaması enikunuca, yavaş kayêr...
Osa ölä –
Da sansın çimçirik çakêr,
Belli hem silinmüz bir iz brakêr...
("Ay-Boba Mihail Çakir")

Şiirlerdä koyulan soruşlar - yaşamaktan soruşlar, angıla-
rına insannarın çoyu, Bucakta yaşayannar, hem kendisi, av-
tor, çalışêrlar cuvap bulmaa. Ne o mutluluk? Neyä deniler
kısmetli dünnä? Bölä soruşlara avtor çalışêr cuvap vermää,
koyêr okuyucuları da düşünsünnär, içindän siiredip dünneyin,
yaşamanın güzelliini, onu görsünnär, duysunnar.

Ecelin sınırları

Avtor yalvarêr, ki hepsi milletlär yaşasınnar dostlukta, birliktä, uslulukta.

Can sıcaklı, acızgannık, dooruluu korumak, tutmak, sevda-da yaşamak, başka milletlärän dostça annaşmak – dedelerdän kalma çetin kanonların maanaları, kırmızı çiziylän geçer avtorun yaratmalarından.

Hepsi şiirleri tematikaya görä hem hronika yıllarına görä erleştiydiñän, var nicä gagauz halkın yaşamasında en önemni problemları, yaşamanın etaplarını 20-21 asirlerin sınırlarında, üzä çıkan, belli etmää. Bu problemların içindä Gagauz halkın yaşaması geçti hem geçer. Bu kiyadın temeli dâ olabilir - nelär gördü, nelär yaşadı, ne duydu avtor, onu da annadêr bizä (bunnar kiyadın temeli olacektır).

“Ecelin sınırları” kiyadı hazırlandı maasuz nişanı günü için – Ana Dili yortusuna karşı, kolecin 25–inci yıldönümünä hem Ay-Boba Mihail Çakirin duuma gününä karşı. M.Çakir söledi: “Gagauzların kulturası kiyatların yardımınan kalkır”. Ko taa bir kiyat zenginetsin literaturamızı. Sanêrız, ani bu eni çıkan literatūra yaratmaları bulacek yol okuyucuların cannarına.

Saygılı avtorun yaradıcılık yolun çeketmesi bellidir, örüyüşä görä dâ ilersi açılır!

Anna Stoletneaia

NEDÄN TÜRÜÜ ÇALÊR ÜRÄÄM?

GAGAUZİYA!

“Gagauziya!”-
Hodulluklan söleer uşak,
Gülümseer, seviner Bucak.
“Payın bän senin, Gagauz Eri!”-
Gürültülü söleer büyükleri.

Ne var sesim, isteerim baarmaa,
Ki işitsin bütün dünnä:
“Bu benim, benim duuma tarafım,
Gagauz Eri - sevgili Vatanım!”

Vatanına sevda sesleri -
Tarafının zengin sedefleri,
Geçirilmiş kantardan olaylar,
Canında köklenmiş duygular.

Vatanına sevda sesleri-
Dolaya, dünneyä sevgi:
Eşil çimenä, pelinä,
Baa çiçään kokusuna.

Sonsuz vatanına sevda
Gagauzun akêr kanında.
Ne meraklı, kaavi ruhlu,
Koruyêr gagauzluu.

Candan gelän sesleri
Brakêr dünnedä izleri.
Onnar avaza benzär,
Uzакlara uçar-uçar.

LÜZGERLİ HAVADA SAZLARIN TÜRKÜSÜ

Pek isteerim sana, evladım,
Annadıp, canına ekleyim,
Ki duyasın, ne o vatan,
Ne kaldı bizlerä dededän,
Ne o halk, gagauzluk?
Ne verer canına mutluluk?

Var halkın, var dilin, devletin.
Bu senin halizdän zenginniin!
Gözellik - kudretli dilimiz,
Baalarlar, çayırlar, topraamız.

Evladım, doz-dolay bakınsan,
İçindän dünneyi siiretsän,
Ozaman annayacan,
Canından duyacan,
Ki ana dilimiz –
çirtmanın avası,
Lüzgerli havada –
sazların türküsü,
Ki ana dilimiz –
dededän kuvetlik,
Anamdan-bobamdan -
nasaatlar, yalpaklık.

Kökleşti canımda da yaşêêr
Büük sevda vatana, dilimä.
Bu duyguylan halkım adımnêêr
asirdän asirä.

Kökleşti üreemdä da yaşêêr
Ana topraan türküsü.
Herkerä canımı aktarêr
Baa çiçään kokusu.

ANA DİLİM, PAALI DİLİM!

Ana dilim, paalı dilim,
Öter canımızda sesin.
Öter, kâr nicä çan sesi,
Melodiyalı, şıralı.

Senin sesin – çöşmä suyu,
Senin sözün – dünnä dolu.
Kuvet verersin yaşamaa
Da ayakta çetin durmaa.

Ana dilim, paasız dilim,
Umut halkımıza verdin,
Ki Bucakta küçüü-büüyü
Kaybetmesinnär üzünü.

AY-BOBA MİHAİL ÇAKİR

İnsan duuêr,
Da nică bir yıldız şilêr.
Yaşaması enikunuca, yavaş kayêr...
Osa ölä –
Da sansın çimçirik çakêr,
Belli hem silinmâz bir iz brakêr...

Büünkü gündä Ay-Bobanın adı,
Yaşaması, çalışması,
Nică keskin yıldız şafkı şilêr,
Geleceenä yolu aydınadêr.

Çakir bilârdi, inanardı,
Ki gelân vakıtlarda,
Gagauzluk ayaa kalkınacak,
Kulturamız islää ilerleyecek.

Bu üzerä kiyat tiparladı,
Bilgi şafkı insannara verdi.
O Allahın paalı sözlerini
Ana dilimizdä bizä braktı.

Artık o günnerdän yıllar geçti...
Ne o yaptı, nelâr dâ düşündü
Büünkü gündä paasız oldu.

BUCAKTA ENİ YILDIZ

Bin sekizüz altmış birincidä,
Çiçek ayın irmi edisindä
Bucakta eni yıldız duudu,
Gagauz aylesindä
                    sevinmelik oldu.

Duudu uşak - bir çocucak.
Mutlu ana, mutlu boba,
Mutlu aylä hem senselä,
Ondan, ani Çakir soyu
                    zenginmedi-

Eni bir can bu dünneyä geldi...
Geldi Çakirlerin soyadını
Halklar arasında tanıttırmaa,
Umut, inan gagauza vermää.

Bu gün Çakir senselesi
                    divan durêr,
Da diz çöküp, dua eder:
“Ver, Allahım, ömür, saalık,
Raat yaşasın herbir aylä.
Bu uşacın yolu olsun açık,
Bilgi, çalışkannık getirsinär
                    uzaklara.

Kär nicä bir yıldız o şılasın
Hem Allaha, hem insana
Gecä-gündüz dinmüz izmetindä.

ANA DİLİNDÄ SÖZLÄR

Ana dilindä sözlär
Kalibimdä düüler,
Üüsek duygu dalgasında
Candan cana etişer.

Yaşêr, döküler, öter
Ana dilindä sözlär
Ölä, ki mayıllım geler
Onnarın şu gözelliinä.

SONSUZ ZENGİNNİK

Halk sayılêr salt ozaman,
Açan ana dili yaşêêr,
Açan küçüü hem da büüyü
Onu bütün candan sever.

Dilim benim, sän kelemä!
Bu gün sürer seni halkım.
Çetin biler – evladına
Bu büyük, sonsuz bir zenginnik.

Dilim benim, sän yaşamak şafkı,
Girgin fikirlerä taazä soluk,
Umut kaavi, derin duygu,
Dünnä gözelliinä yollar açık.

BEENERİM

Beenerim büülü dünneyi,
Severim meraklını.
Beenerim o insanı,
Kim biler lafin paasını.

Bir usta gibi laf ekleer,
Ne uygun sözlär katêr!
Yazdırêr dünneyi ölä,
Sansın parlêêr aynada.

Ne zengin seslerin avası!
Ne keskin canını ötmesi!
Ne açık, derin fikirlär
Köklü sözündän sızar.

BİR DÜŞ

Bir düş görmüştü Bucaamız,
Da o düşün maanasını
İstärmiş annasın...

-Üüsek, aydın, dipsiz, maavi göküm,
Sän hepsini görersin yukardan.
Neyä bu düş? İlä mi, kahıra?
Sölä, nelär bekleer bizi, topaa?

Dürük göktä, pamuk gibi,
Bulutçuklar peydalandı,
İtirişip, uzaa gitti-kaydı...

“Sän hiç gücenmä, yaşamak ölä.
Ne dä olsa – geçer,
Göktä bulut gibi kayêr”, –
Gürültülü gök söledi,
Çaktı, gülümsedi...

Gecä duuma tarafına konu,
İlk yıldızlar göktä peydalandı...

NE MUTLU CANA!

İnsana lââzım pek az,
Aarayıp-bulsun.
Dostları hem sevgisi
Yanında olsun.
Bobasınnan anası
Çok yıl yaşasın.
Onnar varkan,
herzaman
Uşaklı duysun.

İnsana lââzım pek az,
Gök maavi olsun,
Gecelerdâ yıldızlar
Mutluluk daatsın.
Kaar yaasın biyaz-biyaz,
Yaamurlu günnär.
Ayakların altında
Kadifâ otlar.

İnsana lââzım pek az.
Sınırsız dünnä.
Gün-gündän çiçek açsın
Sevgili topraa.
Yaşamak yollarında
O yanılmasın,
Da duuma tarafından
ayırılmasın.

İnsana lääzım pek az,
Canına raatlık.
Biyaz-kara kıpımnar
Sıradan geçsin,
Üzündä hem üreendä
İzlär brakmasın.
Kahırlarlan belalar
Uzaklaa kaçsın.

İnsana lääzım pek az,
Mutlu evladlar.
Sokaklar ötsün şenni
Uşak sesindän.
Avşam sofrä kurulsun,
Boba başında.
İplän mamaligayı,
Payetsin bolca.

Ne lääzım taa insana,
Varkan aylesi,
Vatanı – ana topmaa,
Duuma köşesi?!
Usluluk hem da birlik
Bütün dünnedä!

Şennener, ürääm çalêr...
- Ne mutlu cana!

NEDÄN?

Siz sorun, sorun büün bana:

- Nedän türkü çalêr ürääm?
- Nedän hoşlu bana dünnä?
- Nedän inan geleceemä?

Bu çekiler dedelerdän-
Çetin ruhlu insannardan,
Adetlerdän, halkımızdan,
Eski, eni türkülerdän.

Var köklerim – ana dilim,
Var dostlarım, hısımnarım,
Duuma küüyüm – hoşlu erim,
O ayozlu boba evim!

HEPSI SENİN ELİNDÄ

YALPAKLIK

Yalpak sözleri-
İlkyaz selceezi,
Kahırı daadêr,
Yorgunnuu alêr.

Yalpak laflardan
Başçalar açêr,
Can sıkıntısı
Tel-tel sökülêr.

UMUT

Avşam yatarken uyumaa,
Kimin yok umudu gelân günâ.
Hiç kimsey bilmeer, ne bekleer onu:
Hoş güneşli, yalpak sabaa
Osa ölüm, ani durêr sık kapuda.

Ne da olsa - çalıştırêriz saatları.
Sabaa olunca saat altı, çalsın saatlar,
Kalksın aylâ, eni günü karşılamaa.
(Pildaya görâ)

NEDÄN HEM KİMÄ?

Nedän hem kimä şairlär yazdırêr
Küsülü, dumannı yaşamak gününü...
Serinii getirän yaz yaamuru...
Biyaz, sayısız hoşlu kaarları.
Sonsuz, kenarsız tozlu yolları.

Maavi gökleri, bulutları,
Gecelerdä yıldızları...
Sevgiylän dolu kıpımnarı.
Boş içerdä korkuları.

Sessizlii, kahrını...
Can acıdan sancıları.
Gidän kuşları uzaklara,
Boş yuvayı saçak altında...

Eski yannamış duuma evini,
Neredä yok uşak sesleri,
Kurulu sofrası - boba başında,
Sıcak ekmek ananın elindä.

Salt zamanın güçlü sesleri-
Eski kapunun gıcirtısı.
Rifmalı strofalar tefterindä -
Diri hem açık yazılarda.

ÖLÜM – YAŞAMAK SALT SENİN ELİNDÄ

Bir gün gençlär konmuşlar basa,
Üürediciyi şakadan denemää.
Diil bir yıl o üüretti onnarı,
Fikirlän bilgi, çok nasaat verdi.

Onnarın birisi gider kıra,
Bir kelebek tutêr orada.
Aucunda onu saklêêr,
Üürediciyâ, yaklaşıp, sorêr:

-Sölâ, saygılı, üüredicim,
Kelebek ölü osa diri?
Salt kendisini üüsek koymaa,
Hazırdı o aucunu sıkmaa.

Hiç bakmadı üüredici ona,
Cuvabı benzedi nasaatlı fikirä:
«Yaşamak ipini kolay koparmaa,
Taa zor onu düünüklemää.
Ölüm – yaşamak sizin elindä».

(Pildaya görä)

İNAN

Çok laf, sonsuz sözlär,
Üüsek sestä konuşmaklar.
Ne sölendi – çoyu boş-boşuna...
Laf lar uçêrlar havada.

Açan kurak Bucaa bastı,
İnsan, hayvan, dolay sındı.
Hep toplanıp, küüdekilär
Düşündülär, lafettilər...

İhtiarların nasaadına
Karar alêrlar te bölä:
Pazar günü kira çıkmaa
Da orada dua etmää.

Toplandılar, bakındılar,
Sessiz kira yollandılar.
Salt bir ihtiar esap aldı
Da hepsinä o danıştı:

«Ya, bakın, bakın bu uşaa.
Onun temiz, inan ürää.
Yaamurluunu salt o aldı,
Ondan, ki inanı kaavi».

(Pildaya görä)

KÜÇÜKLÜÜM MUTLU...

Küçüklüüm mutlu,
Düş gibi geler,
Nereyâ aklım
Dayma hep uçêr.

Sundurmalı ev.
Çöşmeli pınar.
Başçada açêr
Kırmızı güllâr.

Aulda baalar
Uz direklerdâ,
Sansın askerlâr
Sıra dizidâ.

Babum kotlonda
Biber pişirer.
Dädum yakında
Yakacak kıyêr.

Avşam serinnii -
Maavili renktâ.
Masa kurulêr
Aacın altında.

İlkin sofraya
Tuzluk koyulêr,
Çanak tepeli
Biberlâr geler.

Onnar var tatlı
Hem da pek acı,
Yanniş daladın-
Yaktı içini.

Piliç mancası
Mamaligaylan –
Taa datlı ondan
Yoktur imeklär.

Küçüklüüm mutlu,
Düş gibi gelir,
Nereyâ aklım
Dayma hep uçêr.

Ecelin sınırları

GÖKÄ BAKSANA...

Gökä baksana – leleklär uçêr.
Annat kahırını, büülü renkli düşlerini,
Ki uzaklaa getirsinnär.
Kahırları oralarda brakıp,
Düşlerini kanadında gezdirsinnär.

Nelär oldu - geeri dönmöz.
Akan suya iki sıra hiç bir-kimsey girmöz.

SİZİN ÜZÜNDÄN DÜNNÄ KAYBELER

Herbir dinin, memleketin,
Türlü zanaatta, konuşan dilindä,
Zengin hem fakir evlerindä,
Evellerdä hem büünkü günnerdä
Cansızlık fenalının dostu sayılêr,
Onun sessizlii kötülüü kurêr.

- Benim hiç yok işim buralarda.
- Durêrim herkerä bir tarafta.
Yok karışmak, laf katmak –
Bölä kuralda geçer yaşamak.

Cenklär kızışêr – cansızlık büüyer...
-Sizin üzündän dünnä kaybeler!
Nasıl baarmaa – işitsinnär,
Yuvasında uyansınar.

Nesoy ilaç çıkarıltsın,
Ki cansızlık ilaçlansın.
Bakın, insan, ne olêr dolayda,
Komuşunun başçasında!
Ateş, kursun, öler insan,
Korkuylan dolu uşaklar...
Nasıl durêrsın bir tarafta,
Yanêr evlär pek yakında?

Büün-yarın ateş sizi bulacak,
Yuvanızı kül yapacak.

Ecelin sınırları

AMAN, İNSAN, AMAN!

Çoktan büyük cenk geçti, bitti.
İnsan eni yaşamaya umutlandı,
Ama göktä kara bulut peydalanêr,
Var erlerdä cenklär hep kızışêr.

Aman, insan, aman!
Durgunun, ne yapêrsınız,
A-man!
Uşakları üüsüz brakêrsınız,
Ne-dän?
Durgununuz, düşününüz,
E-tär...

Ama yanêr toprak, yanêr cannar
Cansızlıktan, tamahlıktan...
Aman! Aman! Aman!

YALVARMAK

Kızımdan istedim -
Yanımda bulunsun.
Ooluma sınırladım -
Saalını korusun.

Dostuma yalvardım -
Hepsini annatsın,
Ne dürter canını-
Şüpesiz paylaşsın.

Sanmasın, ki beni
Bunnan o kıracek,
Üzüntü, sıkıntı
Canıma verecek.

May sıkça yaşamak,
Beni denedi.
Taa erädän büküp,
Kırmadı – acıttı.

Kendini enseyip,
Kalkındım - düzeldim,
Yaşamak ipindän
Taa sıkı tutundum.

**ANACIIM, SENDÄN KUVEDİM,
ASLI?**

ANACIIM, SENDÄN KUVEDİM, ASLI

Sincir gibi asıldı yıllar,
Durmadaan akër denizä sular.
Yoksun, anacım, yoksun yanımda,
Sivri iinelär saplandı canıma.

Anacım, sendän kuvedim, aslı.
Sän girgin, kaavi, ruhlu bir karı.
Zorluklar seni enseyâmedi,
Kahırlar umudu kestirâmedi.

Cenk vakıdında ölümdän döndün.
Yaralı tenin acılar çekti.
Nekadar, anam, geldi başına,
Dayandın, durdun çetin ayakta.

Çalıştın ölä, ani büük saygı
Gösterer bana başküüleleri.
Bizi, dört uşaa, kaldırdın ayaa,
Koruycu oldun yaşamamızda.

Sincir gibi asıldı yıllar,
Durmadaan geçer - uçër günnär.
Lafların, anam, yaşëër üüreemdä,
Kaldılar imdat evladına.

BOBANIN GÖZLERİ

Bobanın gözleri -
Gökün maavilii.
Bobanın nasaadı -
Yaşamak düzeni.

Bobanın sevdası –
Çüneşin yalpaklıı.
Bobanın elleri –
Topraan kuvedi.

Ne dedi, annattı,
Erleştı üreemdä.
Korumaa dilimi,
Sımarladı o bana.

MAMUMUN YORTUSU

Ne açık maavi büün gök,
Güneş daadêr şalvir ok.
Kamaştırêr gözlerimi,
Sevindirer hoş üreemi.

Mamumun büün yortusu –
Ayozlu, gözâl günü.
Kutlamak – yalpak laflar.
Kurulmuş sofrâ. Çiçeklâr.

Laalâ, gül, karanfillâr
Baaşlêr büüklârlân küçüklâr:
Kızı, oolu hem kocası,
Kumisi hem dostları.

Mart ayın büün sekizi!
Kutlêrız herkezinizi!

ÜÜREDİCİ

Üüredici! Üüredici!
Bu laflardan dünnä dolêr.
Aklın küçüklüünä uçêr.
Mutlu hem meraklı günä,
O çancaazın ilk sesinä.

Unudulmaz o kıpımnar:
İlk bukvalar, ilk yazılar...
Açan bilgi kapusunda
Yardım bulduk diil bir sıra.

Hoş üreeniz - süünmâz ateş.
Can sıcaklı - yalpak güneş.
Körpä ürää o yısîdêr,
Yaşamaya kanaat büüder.

Herbir nasaat sizdän paalı,
Buldu candan anatarı.
Saygı, sevgi toomu paasız.
Bilgi o tarlası sonsuz!

Üüredici! Üüredici!
Bu laflardan dünnä dolêr.
Saygı, sevgi bizi kaplêr.

CAN DERMENİN ÇALIŞMASI

CAN DERMENİN ÇALIŞMASI

Can dermenin çalışması
Ölçer yılı hem asiri.
Nelâr oldu, ne olacek -
Can dermeni esaplaycek.

Kimiz biz?
Nedân geldik bu dünneyä?
Ne kalacek bizdân, kimä?
Ne olacek toomruklardan?
Tatlı hem lezetli meyva
Osa erä dökülecek,
Topraklan karışıp,
Er üzündän kaybelecek.

Bölä insannarın çalışması:
Var boşuna, var faydasız,
Var önemni hem var paasız.
Geçer onnar can dermenin taşlarından.
Biri olêr peklovka un,
Biri sä toz -tozdan.

KIPIMNAR

Kıpım-kıpım yaşamak uçêr.
Uçan yıllar bir yumaa sarılêr.
Bir yumaa sarılêr,
Bir yumaa toplanêr.
Herbir kıpım sıradan geçêr.

Damnaya-damnaya
Duygular gelir.
Dalgalı yaşamak
Denizâ benzeer.

Kıpım-kıpım yaşamak uçêr.
O kıpımnar aklım seçêr,
Aklım seçêr, canımı dürter.
Ah, nelâr oldu, nelâr olmadı?
Düşünerim pek, sayıklêêrım hep...

GÜZLÜ GÜNNÄR

Erken. Karannık.
Taa gecä saadı,
Ama horozlar
Öttülär sesli.

Cüz yaşlı. Duman.
Dışarsı serin.
Sert, cansız lüzgär
Aaçları sallêêr.

Tokadı açıp,
Üfkeli kapêêr.
Evin örtüsü
Raatsız titirer.

Neçin, sanki, yaz
Tez geçti, kaçtı?
Yaşamak güzlü
Gününä bastı.

YAZ

Sıcak. Sıcak.
Kefsiz hava.
Yanık toprak
Dolaylarda.
Uçuşêr, dönüşer
Yukarda lüzgâr.
Gökü kaplêër
Aar bulutlar.

Gök gürlemesi
Haberci olêr.
Darsımış dolay
Serinnii bekleer.

Şen bakêr insan.
Cannanêr aaçlar,
Kat-kat döşeli
Tozlan asfaltlär.

Damnalar erä
Pat-pat döküler,
Sansın yakında
Daullar düüler.

ALLAHTAN MI BÖLÄ ECELİN?

(Raametli dostuma,
Yaşamayı çok sevän insana - Paşiyä)
Kaç asir? Sayısız
Hep zaamet, çalışmak...
Saburlu, kıskançlı
Kısmetä yol seçmäk.

Bitkisiz kaç gecä
Uykusuz geçirmäk,
Yaşamaan paasını
Derindän düşünmäk.

Kär nedän bu zeetlär,
Yoksuzluk, zorluklar,
Gücenmäk, yaş dökmäk...?
Hep neyä sä gelmäk...

O garip yaşamak
Arkadan itirer.
Canında sızlayan
Yaralar açılêr.

Ayleciin bir ayna,
Gevrecik şişä,
Kaçırdın – tuz-buz
Daaldı hertarafa.
Yabancı toprakta
Haksız çalışmak.
O uzak erlerdä
Para kazanmak...

Sansın taş güüsünü
Bastırêr, acıdêr...
Darsımak, darsımak
Canını kaplêêr.

Sayısız, gün-gündän,
yıl-yıldan
Kaç karı hem kızçaaz
Kazanca yollanêr?
Oradan sapa-saa
Birkaçı salt döner...

Kazanmış paralar
Etişmâz ilaca,
Üzündä kahırdan
Silinmâz çizilär.

Ah, karı, sän karı,
Dünnä gözellii,
Sevdada kenarsız deniz.
Sän nazlı hem ruhlu,
Büük sevgiylän mutlu.
Allahtan mı bölä ecelin?

KAZANÇTA YAŞAMAK

Kazançta yaşamak
Pelindän acı...
Canında sızlayan
Bir çirkin sancı,

Ki sensiz büüyer
Kızçaazın, oolun,
Başçada açêr
Sevgili gülün.

Kuş gibi uçêr
Kuşkulu gecä,
Karı seviner
Çizilmiş günä.

Te bir gün, taa bir...
İzinä birkaç...
Yorgunnuk basêr,
Taşyêr darsımak.

Beklenän pazar
Dalgalı geçêr,
Uşaanın sesi
Kulaanda öter.

Yok sevinmäk -
Gözün yolda.
Acı, kahr
Yazılı üzündä.

Ecelin sınırları

Dayanmak, dayanmak,
Allaha yalvarmak,
Ki versin saburluk,
Dünneyä dooruluk...

Da herbir ana
Evinä dönsün,
Kendi döşendä
Uşaanı uyutsun.

SEVDA ACISI

Bu gün lüzgär yalpak eser.
Sırada-arada yavruşka olêr.
Dalları aaçlarda dürter, sallêêr,
Pençeremä, sesedip, urêr.

Aldadıp, yalan kattın sevdaya,
Döküldü sevda aacı bütünnä.
Kaldı dalları yapraksız, çıplak...
Saurdêr onnarı cansız lüzgär.

Bitki yaprak havada uçuşêr.
Sevda acısı canımı yakêr.
Yallannar üreemdä yara açtı,
Kalibimdä çıvgın braktı.

Gecä saadı sonsuz geler.
Uyku basıp, hepsini yokeder.
Duan güneş-pembeli bakış,
Gülümseer dünneyä, baaşlêêr sevinç.

Kuşçaaz şennenip, ses uydurêr,
Türküsündä hoş haber getirer:
«Kısmet kapuda! Uyan, karşıla!
Aç eni bir kapu! Alatla yaşamaa!»

KAAVİ SEVDA

Kaavi sevda – anatar umuda,
Onun kuvedi, bezbollahi, Allahtan.
Ona yok ölçü. O büülü, göklerden.
Varsa sevda, ozaman var inan.

Sussuzlukta - o çöşmä suyu.
Şenniktä – avalı türkü.
Karannık saadında yolun feneri.
Ayazlı günündä ocaan sıcaklı.

SEVDA, SEVDA...

Sevda, sevda! Dünneyi tutêr.
Ondan hoşluk üreendä yaşêêr.
Yaşamak, mutluluk ona baalı.
Varsaydı sevda - insan kısmetli.

Haliz sevda - bir büülü dünnä,
Çok renktä, fasıl, masallı gecä.
Düş gibi geçer meraklı günnär,
Canını ezer şüpelenmeklär.

Sevda, sevda - denizdä dalga,
Ba sevinç, ba bela getirer sana.
Kimi sevda taa gökâ atêr,
Kimsä kahırdan soluksuz kalêr.

MAAVİ GÜL

Başçada türlü güllär:
Kırmızı, sarı
Hem biyaz, hem da pembä,
Taa da var maavi.

Şaşkın. İnanılmaz.
Yok ne sölemää...
Halizdän güllär maavi
Açêr başçada.

Herbir gülün dünnedä
Var adı, eri:
Kırmızı – sevgimizä,
Biyaz – gelinin.
Pembeyi – anamıza.
Sarı – gücenmäk,
Bitmiş, geçmiş sevgidän
Başka yoldan sapmak.

Maavi gül. Ne meraklı!
Gözünü alêr.
Ama baktın taa yakın:
Gül gibi açêr.

Kokusu da hep ölä,
Nicä biyazın,
Kırmızı, sarı gülün
Hem da pembenin.

Neçin hem nedän insan
Gül maavi aarêr,
Da onun güzelliindän
Kör hem saar kalêr.

TEMİRÄ

Sevdamı benim sän istämä.
Onu kazanmaa da denämä.
Ne sana verili korusana.
Ne senin diil, aarama.

Kısmedim benim düünüklüydü,
Sevdaya yol kapalıydı.
Duygumu yalannan kaptıydın,
Canımı zındana kapattıydın.

Zor gelincä, yalnız çektiydim.
Kaç sıra kendimä sorduym:
Nedän bölä zeetlenmäk?
Nedän biter dayanmak?
Ne o kismet?
Düşünmäk... Düşünmäk...

Sevdamı başka sän istämä.
Becerämedin korumaa... Aarama.

O sendi, sansın güz çiçää,
Dayanamadı sert ayaza.
Temirä gibi, tez kaydı,
Uzaklaşp, eridi, bitti...

Bekim, yoktu sevda?..
Salt göründü,
Eşiktä durgunup,
Kapuma kim urd

SEVDA SAADI – SONSUZ KISMET

Benim adım, senin adın...
Yıllar geçtikçä, ne kalêr?
-Ne vardır adımda benim?
-Ne vardır adında senin?

Sevda saadı - sonsuz kısmet,
Mutlu günnär, şafklı dünnä –
Te nedir adında senin
bana deyni.

Geçer, geeri dönmöz vakıt.
Gider o sıradan gününnän sonsuzlaa.
Salt ad kalêr yufka sayfacıkta
Osa anmak tašta,
Yazı gibi bir iz, brakıp,
Kimäsaydı annaşılmaz dildä.

Ne vardır adımda sana benim?
Dünnä üzerindän o kaybelär,
Kär nicä dalgalar,
Deniz kenarına etişeräk,
Osa ölä, kär saar gecä,
Uulu sessiz daada eriyeräk.

Ne var onda?
Çoktan geçmiş unutulmaz duygu?
O canına vermöz
Açık, yalpak geçmiş o günneri.
Kalêr salt bir - düşünmeklär...

O aklına getirmeklär...
Bir gün yalnızlıkta, sessizlikte
Ansızdan bir sıkıntı basarsa,
Sölä sän adımı, düşeneräk beni.
Sän bil – var can,
Angısında yaşêersın sän.

ECELİN SINIRLARI

Annatmalar

ECELİN SINIRLARI

*Ne yazılı sana – onu da var geçiräsin,
ecelindän sapamayacan.*

İlkyaz zamanın gelmesi nesoyşa fasıl duygu getirer, anğısı koyêr bizi enidän, başka türlü yaşamanın kaavi soluunu duymaa, onun güzelliini annamaa. Geler, ani şindi kanatların var, büüyer, da kayılsın uçmaa. Taazä soluun kokusu, dolayın güzelli annaşılmaz kuvet verer da, gezärkän, ayakların altında topraa duymêersın, neçinki kâr uçêrsın hem mutluluktan başınnan gökleri dayêrsın.

Bu gözäl, fasıl, annaşılmaz duygusunun var adı – sevda, sevda yärinä, sevda uşaana, sevda anaya-bobaya, duuma evinä, dünneyin güzelliinä, yaşamaya.

Kim geçirdi Bük cengi, onnar bilerlär yaşamanın paasını, onnarın gözleri dolu yaşlan, bakışları taa çok garip. Onnarın bakışlarını, gözlerini, onnarın laflarını unudamayacan. Neka-dar var günüm yaşamaa, onnarın nasaatlarına görä çalışêrim, çalışacam yaşamaa hem da gençleri terbietmää. En bük nasaat: iiliktä yaşamaa, usluluu korumaa. Biz unudarsak o insannarı, kim cenktä kurban oldu, kim bizim için, gelän evlat boyları için, bütün dünnedä insannar için savaş etti, o titsi, çirkin cenk vakıdını, ozaman cenk enidän kızışacak.

Bük cenk, açlık geçti, ama biz – o uşaklar, kim biler, işitti o vakıtlar için büklerden, onnara zor unutmaa hem da istori-

Ecelin sınırları

yamızdan silmää. Bu gün, açan dolay açêr, sevinmektän insan aalêêr. Fasıl duygu canımı kaplêêr, beni düşünmeyä koyêr.

Gagauziyada insan anêr cenk vakıdını, onnarı, kim can verdi usluluk için. Mayın dokuzunda salüt zalpı gökü çizer, nicä bir büyük hatırlamak o insanı, kim korudu usluluu bütün dünnedä, ki yaşayasın sän hem bän, mutlulukta büüsün uşaklarımız.

Benim anamın Valentinanın, babumun Elenanın, dädunun İvanın yaşamasında, cannarında, ecelindä cenk braktı silinmäz nişan, iz, yara, külä kattı Valentinanın küçüklüünü, Elenanın hem İvanın gençliini, saalını, mutlu günnerini, evini, ana tarafını. Onnarın yaşaması, nicä bir kinodan epizodlar, angıları, erleşip canın en uzak köşesinä, dürter, koyêr sıkı düşünmää, getirer bir çıkışa: “Ne yazılı – var geçiräsin, ecelindän kaçamazsın, sade sana baalı nesoy hem nicä günnerin geçecek, neçinki insanın ruhu – ecelin temeli. Yok bir da kuvet onu canından silsin, kökündän yoketsin. Hepsi bizim ellerimizdä.

I

İlkyaz zamanı nesoyşa annaşılmaz duygular baaşlêêr. Geleler, ani, yolda gidärkän, kayılsın uçmaa. Soluyêrsın bütün güüsünnän. Valentina sevinärdi bu meraklı yıl zamanına. İlk yazın onun duuma günüydü. Ama kaç yıl oldu, nicä onun duuma günü anasız geçer. Cenk artık bir yıl geeri bittiydi, anasından sa haber hiç yoktu. Bölä düşünmäklän kızçaaz uyuklardı hem uyanardı.

Bobası saa-selem döndü cenktän. Kızını da ölümdän kurtardı. Nicä deerlär: “Ne yazılı sana – onu da var geçiräsin, ecelindän sapamayacan”.

Cenk ansızdan çektiydi. Valentinanın bobası ilk günnerdä voenkomada çaarıldı. 1941-inci yıldan 1943-üncü yılıdan Valentina bobasını ne gördü, ne da haber ondan kabletti.

Küüyâ girdiydilär faşistlär, ama onnardan taa beterdî poliţaylar-banderavtılar. Onnarın üzerinä çok insan öldürüldü hem dâ Germaniyaya yollandırıldı. Kızçaazın mamusunu evindän aldılar da, kapalı hayvan vagonnarına pindirip, uzak erlerä getirdilär. O gün Valentina babusundaydı. Gelip babusunun evindä dâ, kızçaazı diil bir sıra aaradılar. Babusu ölä onu saklardı, ani bulamazdılar. Ačan küüdä poliţaylar gezärdilär insanı almaa, kimsä babusunu haberlärdi, da o Valentinayı dolu unnan sandık içinä saklardı.

Zor, aaç, korkuylan dolu geçti o günnär-aylar nemţaların okupaţiyasında. Geldi 1943-üncü yıl. Bir aydan zeedä uuraştilar sovet soldatları kuumaa faşistleri Olşaniţa küüyündän. Çirkin savaş bir aydan zeedä sürttü. Çok kan döküldü, çok can kurban oldu.

O bütün ay Valentina babusunnan, lelüsunnan hem lelüsünün iki uşaannan aulda, daaya yakın, yaşadılar er içindä, bir kuyuda, angısında kış vakıdı kartofi tutardılar. Onun yanında kazdıydılar hendek, nereyâ çıkardılar taazä soluk almaa, açan patlatmardılar.

Güneşli, ama serin havaydı. Suskunnuk oldu. O korkunç savaş sesleri işidilmäzdi. Hepsi, beş kişi sus olarak, erleştilär hendek içindä. Uşaklar kaldırdılar ellerini yukarı, bölä onnar saklardılar gözlerini güneştän, angısının okları kamaştırdı gözlerini.

-Ya bakın, bizim evin yanında kimsä yatêr, – baardı Mişa da uzattı elini o tarafa.

Hepsi kalktı ayaa.

-Ya, sinin aşaa, – izin etti ihtâr karı da, kucaklayıp uşakları, oturttu hendek içinä.

- Mamu, bekim, o Andrey...– söledi genç karı.

- Siz oturun, bän bakacam, kim o hem imää sizä getirecäm.

Babu yollandı, hep sırada-arada geeri uşaklara bakarak. Etişip o adamın yanına, onu çevirdi da sessiz birkaç minut oturdu onun yanında. Biraz vakit geçtiynän, karı sürüdü adamı dama, sora girdi ev içinä. Oradan o tez çıktı. Hepsi islää bilärdi, ani imeelik orada yoktu. Ama boşçasına o buldu ne koysun. Uşaklar dörtgöz bakardılar boşçaya. Karı çözdü boşçayı, orada vardı bir küçük borkan hem üç kaşık.

-Hadi, kaşıklarınızı alın, – söledi da, çözüp iplän baalı borkanın aazını, çekti bir parça gazetayı borkanın üstündän.

Şekerlenmiş bal uşaklara göründü en tatlı iş bu dünnedä.

Sessizlii kesti bir kurşumun vrınnaması, çirkin sesi, sora da patlaması hem uşaan sesi: “Vay...”

Kurşum patladı hendään sol tarafında, neredä oturardı Valentina uşaklarla da şen-şen lafedärdilär, savaşardılar birbirini güldürtmää. Kurşumun parçası urdu kızçaazın arkasına, omuzuna yakın. Yaralı, kan içindä Valentinayı getirdilär ikikatlı şkolaya, angısı doluydu sakatlanmış insannan. Onnarın arasında soldat yoktu, vardı gençlär, uşaklar, karılar, ihtiarlar. Doktor yoktu, ilaç da yoktu. Ama insan umutlanardı neyäsä. Küüyün doktorunu – ihtiar çıfıdı hem onun kızını uşaklarınan, nicä da başka çıfıtları, komunistlerin karılarını, uşaklarını, ihtâr analarını-bobalarını öldürdülär: kimi astılar, kimi kuyulara yaralı, diri gömdülär. Ama kimin taa kısımedi vardı, onnarı asirlää gönderdilär.

Valentina yatardı şkolanın ikinci katında o kabinettä, neredä bir vakıt urokları geçärdi. O enikunu kaldırdı kafasını da bakındı.

Kabinettä, erdä saman üstündä yatardı komuşuları, hısım-narı. Yakında oflardı, aalardı bir kızçaaz. Valentina taa biraz kalkındı, ki görmää o kızçaazı. Lüdmila bir vakıt üürenärdi onunnan bir klasta, yaşardı aşıadakı sokakta. Onun gözleri mas-maaviydi, nicä gök hem uzun sarı papşoy rengindä peliydi. Gözäl, görümnü bir kızdı. Biraz gezärdi burnusu yukarda, hepsinnän may lafa durmazdı, üüsektän-üüsektän bakardı. Acılardan, baş dönmesindän Valentina kolverdi kendisini samannar üstünä, ama ne vay, ne of demedi, sade başladı sessiz aalamaa.

Günnerin sayısını Valentina kaybetti. O gelärdi kendisinä, sora kaybedärdi kendisini. Bir güneşli gündü. Açıldı odanın kapusu, da girdi soldat rubasinnan giyimni bir adam. Valentina bakardı ona, ama üzünü görmäzdi, gözlerin önündä, sansın boz renktä perdeyi sermiştilär. Adam yaklaştı Valentinaya da dedi: “Kızım!”

Salt sesindän o tanıdı bobasını da genä kaybetti kendisini. Açı geldi kendisinä, o bulunardı bir başka boş klasta. Onun yanında durardı bobası, iki elinnän tutardı onun elini. Valentinanın arkası, ateş gibi, yanardı hem kimsä arkasında iinäylän onu saplardı, onu dikärdi. Sora babusu annattı, ani bobası onun kışmedinä kendi küüyündän obozlan geçärdi da ilkin gelmişti kendi evinä. Evi sä yoktu, sade bir büyük kuyu onun erindä aazını açmıştı. Ozaman o geler kayınnasına – Varvara babuya. Babusu onu tez yollamış şkolaya. Gördüynän, ne olmuş kızınnan, bulmuş bir doktoru. O da kurtarmış Valentinayı, söyleyip, ani taa bir gündän sora geç olaceydi, kısmetli duumuş.

Birkaç gündän sora Varvara babusu lelüsunnan Valentinayı evä aldılar da evdä, kaynadıp türlü acı ot hem ot kökü, ilaçladılar kızçaazı. Valentina dooruldu, cenk tä bitti. Bobası döndü evä.

Yaşamak yavaş-yavaş düzelärdi. Zordu, ama umut hem inan insannarın üreklerindä büüktü, çetindi.

II

Valentina bobasınnan geçtilär yaşamaa rayon kasabasına, neredä bobası işlärdi. Anasından haber hep yoktu. Ama kızçaaz beklärdi, neçinki işittiydi, ani Germaniyadan insannarı azar-azar başladılar memleketlerinä yollamaa.

Bir gün bobası geldi evä genç, üüsek boylu, kıvrak, al yanaklı kızlan da söledi, ani bu insan şindän sora Valentinanın mamusu. Kızçaaz yoktu gözü görsün o genç, beş yaş ondan taa büük, esapsız, suratsız kızı da kinni bakardı ona. Bu gündän dünnä Valentinaya deyni karardı, sansın bir büük, aar taş dünneyn güzeliini, şenniini kapattı ondan. Kapanıp kendi içerindä, kızçaaz saatlarlan bakardı

1946-ncı yıl. Gözäl, şen geçti Mayın dokuzu, Enseyiş günü. Bir yıl olduydu, nicä cenk bitti, da insan eni yaşamayı düzer. Bu gün hepsi sevinärdi, Valentina sa baargın-baargin aalardı, çaarardı mamusunu. Sade bir babusu ona ürek verärdi, hep yalpak söyleyeräk: «Aalama, mamun tezdä evä dönecek. Beklä». Kızçaaz şaş-beş bakardı babusuna da istärdi annamaa, o birbişey biler mi, osa savaşêr onu uslandıрмаa mı. Babusu sansın annêêr torunun düşünmeklerini da, çözüp boşçasını, alêr elinä eski fal kiyatlarını da, nicä bir gözboyacı-fokusnik, gözünü kıpıp, çekeder kiyatları da-atmaa, fal çekmäâ.

-Te, ya bak, mamunun yolu açık, – söleer karı da gösterer parmaannan kiyada.

Valentina havezlän katilêr bu fasıl işä, kendisi da kiyatların maanasını çekeder açıklamaa.

- Ehe, ehe, sän bendän taa islää becerersin, – gülümseyeräk söleer babusu, da bir omuzunnan enikunu itirer Valentinayı.

- E, mali, sän beni üürettin, – şennenip, hodulluklan deer kızçaaz.

- Beni da üüretti benim malim, topraacı ilin olsun. Neka-dar insana bu kiyatlar yaşamaya umut verdilär, yardım ettilär, diil bir kişinin yaşamasının düünüklerini çözdülär, – biraz kahırlı, sansın nesä aklına getireräk, ekledi karı.

Valentina bilärdi, ani Varvara babusunu küüdä sayardı-lar, da kimin var zoru, belası, gelärdilär ona fal çeksin, ilaç otunu versin. Yapardı malisi bu işi saklıdan, ki kimsey bilmesin, ama bilärdi hepsi. Bir gün predsdatel da geldi ona fal çeksin, makar ki hepsindän çok o laf açardı, Varvarayı fal çekmäk için sıkça kötülärdi. Bunu läözımdı görmää, nicä Varvara onu şakadan gülmää aldı, ama kimseyä annatmadı, fal da çekti, nasaat ta verdi. Bunu sade evdekilär bilärdilär, ama susardılar, aazını açmazdılar. Bu malisindän onnara deyni bir çetin kanondu.

III

İlkyaz-çorbacıyka ne var kuvet çalışêr: eşil kilimnän örttü topra, gözletti ilk nemuz çiçeklän evlerin dolayını, sokakları, çayırları, daaları. Aaçları da donattı gözäl eni rubalarinnan. Tabiat benzärdi genç kıza, angısı yaşamasında ilk horuya hazırlanardı. Kirez aaçları açmıştı. Valentinanın pençeresi başçaya bakardı. Orada serimni büyük üç kirez aacı okadar tıkışık-tıkışık biyaz ufacık-ufacık çiçeklän üklüydü,

ani gelärdi, ki o kaarın bim-biyaz rengindän bim-biyazlını kapmıştı. Kirez aaçları gözelin-gözelli, nicä düündä gelin, angısının gözelliinä dolaylar, insannar şaşêr.

Erken. Maavili renktä dışarsı. Adım-adım yaklaşêr sabaa. Kimsä urdu pençereyä. Valentina, nicä askerci, atladı kırvat-tan da yaklaştı pençereyä. İnanılmaz iş.

- Mamu, mamucuum! – baardı kızcaaz ölä, ani onun sesinä hemen geldi bobası. Onnara bakardı zabun, yorgun, yabancı hem da garip bakışlan en paalı insan bu dünnedä. Länka, Valentinanın mamusu, durardı onnarın önündä, aralarında salt pençerä şişesiydi...Valentina aalardı, nicä küçük uşak. Adam, angısı diil bir sıra ölüm görmüştü, silärdi yaşlarını. Länkanın gözlerindä yaşlar çoktan kurduydu. Onun gözleri batmıştı. Karının acızgannık bakışından kızcaazı taa üüsek seslän başladı aalamaa. Bu bir aalamak-dizmäkti, neredä hepsi uşakların can acımasıydı, can barmasıydı: «Nedän bu zorlukları biz çekeriz? Nedän?..» Yorgun karı girdi içeri, bakındı da annadı hepsini. Sol tarafta, kapunun yanında durardı boylu, sansın olmuş alma, kırmızı yanaklı genç karı.

- Yıydın su hem verin pak ruba, – söledi yorgun seslän Länka, ölä, sansın izin etti da oturdu skemneyä.

Hızlı tutuşturdular plitayı, da koydular kazannarı suylan. Su tez yıındı. Karı yıkandı, pak rubaları giyiyip, eski rubalarını attı ateşä. Bu vakıt kuruldu masa. Sessiz oturdular sofraya. Valentina oturdu mamusunun yanında. Ama karı söledi uşaana: «Kızım, sän çık dışarı, bobannan läözüm sıkıdan düşünelim, baş-başa lafedelim».

Kızcaaz açtı kapuyu da istedi çıksın. Kapu önündä durardı Varvara babusu.

- Mamun geldi!? – soruş mu osa haber mi onun laflarından işidildi.

Anası genä söledi kızçaaza çıksın dışarı. Nicä o hayatta raat dursun da bilmesin, ne olêr içerdä.

Uşak fikiri tez buldu çıkış bu durumdan. Valentina kapattı kapuyu ölä, ki aralık kalsın – işitsin, ne iş için laf gidecek. O sindi aşaa da bakardı kapu arasından. Mamusu oturardı ona arkasınan, ama kızçaaz esap aldı, ani anasının elindä filcan rakıylan. Länka bir solukta içti onu da, sert koyup masaya filcaanı, yumuruunnan ölä urdu masaya, ani ne var masa üstündä, hopladı, hem hopladı o kişilär, kim oturardı masanın dolayında.

- Kızımı alêrım. Seni annamaa çalışêrım. Cenk kabaatlı. Senin kabaatın yok, – üüsek seslän birär-birär lafları Länka sölärdi, sansın istärdi taa başka bişey eklemää osa bişey annamaa.

- Yok. Bölä olmayacak, – kalkıp ayaa, kesti lafını adam da, gösterip elinnän genç karısına, ekledi: «O gidecek».

***

İlkyaz zamanın büülü kokuları, fasıl gözelli verärdi kuvet yaşamaa, baaşlardı umut, ki hepsi erleşecek, düzelecek. Ama ne geçti, o geeri dönmäz. Akar suya iki sıra girilmäz. Anası-bobası pek çalışardılar, ki kızı raat hem mutlu olsun. Valentina da bunu hepsini islää annardı da kabul edärdi yaşamayı ölä, nesoy o vardı, ne düştüydü ona ecelindän, ne damnadıydı onun kaşına: bobasını, angısı eni sevgi buldu, ama karısını da brakamadı, ikiyä kendisini paralardı; anasını, angısı pek diişildi. Yalpak, lafçı, şen, şakacı Länka kaldıydı o uzak yaşamak çizginin öbür tarafında, angısını nişannadıydı cenk:

Ecelin sınırları

cenktän öncä – mutlu günnär hem cenk vakıdı – kara, kahır getirän günneri, angıları braktılar iz küçüün hem büüyün canında, yaşamasında. Kızçaaz kabul edärdi yoksuzluu, hem da, ani bir yılda lääzımdı iki klas bitirmää, çok çalışmaa, şkolada islää üürenmää, kolhoza yardım etmää; ani student olduyan, imeelik tarafından vardı sade tuzlu balık – selödka. O en ucuzdu, da onu ilkin süt içindä tutardılar, tuzu gitsin, zerä lääzımdı karannıktan karannaadan işlemää, kolhozu kaldırmää, brakıp ihtiar babuya bir aylık uşaanı. Bölä geçti Valentinanın yaşaması, angısınnan o aydınnattı başkaların yaşamak yolunu. Da bu şafk onun canında çekilärdi anasının-bobasının sevgisindän, Vari babusunun kaavi ruhundan, başka insannardan da, kim onun canına mutluluk baaşladı, inan, kuvet ekledi.

Zaman hepsini erleştirer, sıraya, erinä koyêr, herbir işin paasını belli eder, ama en paalı iş – o can dermenin çalışması, açan sän kendin annêêrsın, ani bu dünnedä boşuna yaşamadın, nesä sendän kaldı. Ama en paalı – o süünmüz şafk, angısını braktın insannarın cannarında. O şafkın sıcaklımı duyêrim insanın laflarından hem bakışlarından, açan bana yalpak söleerlär: «Valänin kızıysın... Nicä mamunnan biz işledik, ehe-he... Ne gözäl günnär geçirdik. Ne islää, gözäl karıydı. O kaavi, çetin ruhlu, pek çalışkan insandı. Ne gözäl sesi vardı! Onun türkülerini pek beenärdik seslemää. Devlet ta onun çalışkanı için üüsek orden verdi: orden Lenina, orden Krasnoy zvezdı.

Zaman hepsini erleştirer, sıraya, erinä koyêr, herbir işin paasını belli eder. Bizim da borcumuz unutmamaa onnarı, kimin çalışmasınnan bu dünnedä usluluk, düzgün yaşamak.

MASAL GİBİ GELÄRDİ, AMA MASAI DİİL

1981-inci yıl. Yaz çorbacıyka çalıştırêr hepsini. Güneş da kimseyi acımêêr, yakêr ölä, ani sıcaktan yaprakların çoyu sörpeşti, otlar kurudu, sade sat-pat erlerdä aaçların altında kuzular bulêrlar çimen otlamaa deyni. Kim kırdä çalışêr, o insannarın üzleri, elleri, ayakları yanmış güneştä da durêrlar, sansın şokolataylan yalanmış. İhtiarlar hem taa küçük yaşta uşaklar kıra çıkmêêrlar, ama onnarın da evin dolayında işleri var. Babular yapaa diderlär, imää yapêrlar. Dädular yakacak yarêrlar hem onnarı tertiplerlär, evin başçasında da biberleri, patlacannarı kazêrlar, yıslêêrlar, baalêêrlar kazıklara. Kimi uşaklar kuzuları çayırdä otladêrlar, kimi sa kazları, ördeklekleri deredä gözlede.

Bu yıl Oli bitirdiydi institutu da geldi ydi dädusuna- babusuna musaafirlää. Bu evi, başçayı, aulu o pek beenärdi, neçinki burada geçtiydi onun küçüklüü. Burada o duyardı kendisini mutlu. “Şindi dinnenmäk,- düşünärdi kız,- zerä bir aydan sora çekedecek üüredicilik uurunda çalışması.” Bu düşünmeklerdän sıkıldardı canı, biraz korku kaplardı onu.

Küüdä işsiz kimsey durmaz. Ona da buldular iş. Länka babusu hem Kati kumişasinnan, yıkamıştılar bir taligadan zeedä yapaa da şindi läüzımdı o yapaları ditsinnär.

Salt çiftçilär kıra gittiynän, bu evdä yapaa ditmesi çekedärdi. İnsannarın da kıra çıkması ölä sesliydi, şamatalıydı, ani uyanardı hepsi, kim taa uya kalmıştı. Maşınalar dolu insannan. Kolhozda vardı brigadalar, angısına girärdi zvenolar ayırı karılardan, kızlardan hem da ayırı adamnardan, delikannıllardan. Vardı taa üürenicilerdän bölük. Onnar da büüklärlän yannaşık kırdä işlär dilär. Herbir zvenoda sucu vardı. O bir 10-11 yaşında kızçaazdı osa çocucaktı, an-

Ecelin sınırları

gısı gezärdi bidonnan hem alüminiy krujkasinnan elindä da çalışannara verärdi su içsinnär. Bu kolay iş diildi, neçinki lääzımdı etiştirmää bir sıradan öbür sıralara geçmää hem dä, kaçırmamaa geçän taligayı, ki hızlı kaçıp kenara, orada taliganın kenarında erleştirilmiş dolu fiçidan taazä su akıtmaa.

Gidän maşinalardan şen türkülär, sesli lafetmäk daalardı bütün küüyä da taa kırdä da bu şen seslär kesilmäzdi. Üülen dä saadı hep şen geçärdi. Kurup erdä bir masa, bir çevredä oturardılar imää, da herbiri paylaşardı imesinnän. Borkannan imeklerini insan verärdi biri-birinä. Olardı ölä, ani ne imelik bu gün getirdin kıra, sän hiç datmadın, ama sevinärdin, ani senin mancanı beendilär, metettilär. Sän da sofradan tok kalkardın, zerä masa-çevresinin ortası doluydu-al, ne canın ister. O saat açıklanardı hepsi haberlär dä. Ne meraklı geçärdi bu iş! Ne oldu küüdä, kim gelin getirdi, nicä düün geçti, ne vardı gelinin çiiizindä, ne getirdilär 'Klavaya'-tükäna, nesoy kino klubda göstereceklär, ne olêr devlettä, netürlü renklär modada, nesoy bereket beklener hem taa türlü-türlü işlär açıklardı o dinnenmäk-üülen saadında. Üülen saadından sora işä girişärdi karılar, kızlar, adamnarlan genç ollannar hem uşaklar da. Şakalar, türkülär daalardı kenarsız papşoy meralarında, çizgi-çizgi uz dizili baalarlarda, geniş, zengin başçalarda. İnsannar havezlän işinä bakardılar, çalışardılar kırlarda, başçalarda, baalarlarda ölä, ani onnara baktıynan, annardın, ani insan mutlu, sever işini, seviner yapılmış işä. Gelän günä dä korkusuz, şüpesiz bakardılar.

Kati urdu pençereyä, söyleyäräk: "Hadı, kalk, ka-a-a-ık, yapaalar bekleer. Babun ne gözäl sofrä kurmuş! Nelär, nelär senin için pişirmiş!...

Başçada, pınarın yanında dut aacı büüyardı. O aacın gölgesi hem pınarın serinnii, kuptör gibi, yakan güneştän kurtardı. Orada bütün gün yapaa didilardı. Erä döşärdilär korafli bir pala da taa karanaadan iş kaynardı. Aula dooru, direktä kakılıydı umıvalnik. Drannadıp-drannadıp onu, kızçaaz çabuk-çabuk üzünü-gözünü yıkadı. Dädusu sabaalen erken taazä su pınardan çıkarardı da umıvalnii doldurardı. O suuk sudan Olinin uykusu birdän kaçtı. o geçti kotlonun yanından. Korlar taa süünmemişti, onnarın sıcaklı üflärdi, duyulardı. Nesoyso raatlık kapladıydı canını.

Nedän bu kotlonun sıcaklını şindi da duyêrsın, makar ki yıllar geçti? Yıllar geçtikçä, şindi bu ev bom-boş, ama hep çeker Oliyi kendinä.

Üçbacaklı tombarlak sofrası kuruluydu sundurmada. Peşkirlän örtülüydü bir çanakta gözlemelär, bir çanakta kurutulmuş biber hem topraktan çanakta patlayan mancasi çiniylän kapalıydı. Bu imeklerin dadına kızçaaz bayıldardı. Babunun mancalarından taa datlı bişey yoktu.

Babuyan dädu kalkardılar erken, gün duuarkan, erken dä imää oturardılar, musaafirini uyandırmazdılar. Ama üülen hem avşam ekmeeni geçirärdilär birliktä. Taa sık avşam için babu yapardı piliç mancasını, yanına da sofraya aktarardı çaundan tütän mamaligayı, angısını dädu makara ipliinnän kesärdi. Korda pişärdi biber hem süütlü papşoy-onnarın dadı unudamaz. Üülen için masaya koyulardı, ne kalmıştı sabaaki imeklerden. Bütün gün suyun erinä içärdilär zerdelidän hoşaf. Bük bir kap dolu hoşafın durardı mazanın üçüncü basamaanda. Kapaan üstündä koyuluydu polovnik hem krujka. Sıcak havada hoşafın içmesi getirirdi ilinnik.

Ecelin sınırları

Oli erleşincä yapaa ditmää, babular bir tepä yapaa ditmiştilär da şakadan debeştirädilär kızçaazı: «Şindi nezaman bizi etişecän? Lääzım yardıma dädunu çaarasın».

Dädusu hep torununa arka olardı da çok sıra babulara homurdanardı: «Eter bu uşaa zettlediniz. Brä, hiç dinnenämeyecek. O lääzım olacek işä çıksın, siz sä soba yanında oturaceynız». Kati bulü herkerä bulardı ne sölesin geri, borçlu kalmazdı: «Biz onu ev işinä üürederiz hem fikir da vereriz. O bizä yardım eder hem dä günnerimizi gözelleder. Te bölä!», -gülümseyerek, cuvap edärdi karı.

Babular hem didärdilär, hem hep bişey annadardılar kendi gençliindän, yaşamaktan türlü olaylar için. Bu hepsi, bir masal gibi gelärdi, ama masal diildi.

UNUDULMAZ SEVDA

Sıcak yaz günüydü. Dallı serimni dut aacın altında iki karı hem bir genç kız didärdilär yapaa. Länka hem Kati, yaşlı karılar, annadardılar çoktan geçmiş işleri.

Laf-lafa Länka çeketti annatmaa en acı, yıllarca canını dürtän saklı işlär için, angıları yarım asirdän geeri oldular, ne iş için Länka, Katinin naşası, kıyamadı kumişasına annatsın.

“Vançuyu, benim kardaşımı, tutêrsın mı aklında?” - sordu Länka Katiyâ, şakalı danışıp ona, ama sesi dalgalıydı, sansın kemeñenin en sesli teli, te-te hazırkı kopsun. Karı salt salladı kafasını.

“O pek beenärdi aşaağı sokaktan gözäl bir kızı. Vançu läözüm, diil läözüm onnarın sokaandan geçärmış, salt o kıızı görsün. Kız da pınardan su çıkararmış,” - gülümseyeräk söledi Länka, da omuzunnan enikunu dürttü Katiyi.

“Aslı. Aradan onu gördüynän, çabuk kazannardan suyu erä dökärdim da hızlanırdım pınara,” - şennenip, hem annadardı, hem da gülümsärdi Kati.

Karı baktı seslän gülän kıza da dedi: “Şindi bu sizä fasıl iş geler, bilerim. Bän sa utanardım ..., ama sevda alardı önünü. Evdekilär da beni şakadan gülmää alardılar: “Ne genä Vançu bizim sokaamızdan geçer?” O geçer, bän duyêrim: bana bakêr. Bän sa ona, sansın bakmêêrim, ama bir gözüm sa onda. Bekleerim seläm versin, da kimsey yoksa, salt ozaman onun üzünä, gözlerinä bakardım. Ama nasıl utanardım! Ne mutluydu o kıpımnar! Aman, bir boyu vardı. Levent, batal! O masmaavi gözleri, sansın gökün en maaviliini kapmıştılar... dipsizdi, neredä vardı nicä kaybelmäâ. Ozaman bän körpâydim, 16 yaşındaydım. Vançu 20 yaşındaydı. Görümnü bir olandı. Benim güneşim, şafkım..., ilk sevdam... Unudamadım...”

Länka salladı kafasını da, garipli bakarak bir tarafa, söyledi: “Diil sade gözäldi, ama kaaviydi, girgindi. Hiç kimseydän korkmazdı. Kaç sıra onu rumınnar askerlää evdän alardılar. Baktın, bir-iki afta geçti, o evdä. Nasıl oradan kaçardı?” O baktı yanındaki kariya da birdän sustu, nesä düşünärdi. Bezbelli, düşünärdi annatsın mı bu can acısını osa sussun, nicä sustu yıllarca. Biraz vakıttan sora yarım, düşük seslän çeketti annatmaa: “Pek islää tutêrım aklımda o günü.

Unudamaycam... Sabaalen erken geldilär evimizä jandarmalar. O pazar günüydü. Bän kaldıydım ana-boba evimdä. Lufusaydım. Koçam gittiydi Dobrucaya biraz para kazanmaa da braktıydı beni bobamın evindä. Bizim kocamnan evimizbordeydi, neredä lüzgär hertaraftan esärdı. Güz kapuda durardı. Hava taa sıcaıktı, ama, kocam evä dönüncä, hava serineycek. Evdekilär oturmuştlar sofraya. Bän beşıktä uşaa sallardım. İçeri girdilär jandarmalar, baarak, tutttular Vançuyu koynusundan da, itirä-itirä, içerdän dışarı çıkarttılar.

Allahım! Nasıl düüdülär kardaşımı o cansızlar. Aktardılar Vançuyu erä da çizmelärlän urardılar nereyä olursa. Anamnan bobam savaşardılar karışmaa. Jandarmanın biri, küçük boylu, kamçıylän düüdü hem anamı, hem bobamı. Bunu hepsini bän hem taa bir kızkardaşım gördük. Biz bakardık pençerdän, da bargın-bargın aalardık. Vançuyu düüyärdilär hem sürärdilär aul içindä, o da bakardı pençereyä dooru. O büyük maavi gözlerindä nekadar acı vardı. Birazdan sora onu kaldırdılar da, sürükleyip, üklettilär taligaya. Bän dayanamadım da fırladım dışarı. Bobam durguttu beni, iki kaavi ellinnän kapladı beni omuzlarımdan. Mamum yaklaştı taligaya, sarmaştı ooluna, futasınnan sildi onun üzünü.

Taliga yollandı. Jandarmaların biri urdu kamçıylän beygirlerä da onnar, yortarak, hızlandılar. Mamu düştü erä. Sokaan tozu, kalkınıp taliganın ardından, kapattı anamızı hem yolu. Taliga uzaklaşardı. Toz da kalkınardı taa hızlı, taa uykarı, sansın istärdi etişsin taa göklerädän, gelärdi, ani te-te etişecek taligada bulunan kişileri. Vançudan ölä da haber kabletmedik, nekadar bekledik-bekledik, ama bir da habercik gelmedi. Bir yıldan zeedä geçtiydi, açan bir adam saklıdan annattı bobama, ani o jandarmalar onun maazasında sarfoş olmuşlar da onnarın birisi Vançuyu tüfektän urmuş. Bobamız da bizä annattı, ama inandırdı, ani yok faydası bunu bilsin yabancılar. Vançu yok. Bişey artık diiştirämeyecez.

Bobamız söz verdiydi bu adama, ani bu iş saklı kalacek. Ölä dä oldu. Küüdä işidildi, ani Vançu cenktä habersiz kaybeldi.” Länka sustu da sildi futanın kenarınnan yaşlarını. Kati bulünün gözleri dolduydu yaşlan. Sileräk yaşlarını o söledi: “Bän onu pek beenärdim. Unudamadım”.

Kızçaaz bakardı karıya ölä, sansın onu ilk sefer görer. Karının üzü gerçektän gözäldi. Buruşuklar çizi-çizi üzündä, sansın sınırsız yollar, hem da kara batik gösterärdi onu yaşlı. Ama onnar da kapadamadılar üzün güzelliini, şılak can yalpaklıını. Küçürek biraz dik burnucuu, mayıl, büülü gülüşü, biyaz teni hem dä, gölün eşil rengindä gözleri, o ufak-ufak noktalı taşçaazlarlan dibindä, gençlik şafkınnan şıldardı. Karırlarlan bilä yapaa didän kızçaazın adı Olyydi. Oli bakardı bu karılara da düşünärdi, ani o da mı ölä olacek, ama birdän kolardı bu düşünmeklerini, neçinki ona gelärdi, ani taa çok yıl geçecek, taa var çok vakıt, açan o da onnarın yaşına etişecek, babu olacek, ani taa çok-çok vakıt var...

Ecelin sınırları

Babusu sa, sansın annadı kızçaazın düşünmeklerini da, alıp ilersini, dedi: «E-he, he, kızım, yıllar su gibi geçti. Annamadım, nicä yaşlandım. Sandım, hep vakıt var... »

-Yaşamak tukurlandı, sansın güneş göktä. Şindi yavaş-yavaş kauşêr. Yaşamamız, kâr su gibi, döktün ellerinä, parmakların arasından sel-sel aktı. Ecelin selleri fişirdadı, döküldü, uzaklara etişti, türlü yaşamak sınırlarını geçti. Bir sevinerim, ani gözäl unukalarımız var - siz. Senin, kızım, gözlerin masmaavi, nicä Vançunun gözleri. Ölä da bakêrsın, nicä o bakardı, - sansın bir kuş, açıp kanatlarını, Kati saurttu ellerini, da kavrayıp kızçaazı, öptü onun annısını.

Onnar hiç duymadılar, nezaman yaklaştı pınarın yanına Länkanın kocası. Salt, açan o birkaç kerä üüsürdü, oturannar daptur kaldılar. Adam sa danıştı kumiņasına: “Dooru, Kati-kumiņa, kan diil su. Kızımız benzeer Länka babusuna. Onnar sa hepsindän taa pek Vançuylan benzeşärdilär. Gözleri masmaavi deniz, duruk su. Kati, bän da hep düşünärdim, nicä söylemää, ani Vançu istärdi dünürçüleri senin evinä yollamaa. Bunu bana açıkladıydı. Bendän yardım istediydı. Söz verdiğim, ki yardımcı olacam. Kısmet etmedi. Ömürü kesildi. Cenk insana salt kahrır getirer. O kimseyi acımêêr.”

Semön dädu çalmarda odunnarı dizärdi, da hepsini, ne annattıydı karılar, o işitti. Onun da canı acıyardı bu unudulmaz Katinin Vançuylan körpä sevdası için.

ACIZGANNIK

Küüdä yaşardı bir çokuşaklı, çalışkan, genç aylesi. Nicä da çoyu yaşardılar yoksuzlukta. Ozaman insan zor yaşardı. Nedakar da zordu yaşamak, ama insan cana taa yakındı, taa acızgandı. Bir parça ekmek sofrada varsa, ona da sevinärdi, onunnan da paylaşardı. Mitraninin evindä bir pat uşaktı, biri-birindän taa küçüktülär. En küçüü taa sallangaçtaydı. Karısı pek hastaydı, ama evdä işleri nasıl-nicä savaşardı yap-sın. Gün-gündän o zabunnardı, yufkalanardı, sansın mum eriyärdi. Yoktu ne yapsınnar. Küüdä doktor yoktu. Kasabalı doktora götürmää deyni, paraları yoktu. Mitrani karısını babulara-falcıykalara ölçtürttü. Söledilär, ani zavalının ömürü kesilärmiş. Bu belliydi, baktıynan hasta Marinkaya.

Küüdä bulunardı fena göz, maanacı, çokgörän, laf çıkar-dan kişilär, kimin aazını kapadamıycan. Onnar, nicä eski, kırık dermen gıcırdardılar, kiminsä yaşamasını çalkalardılar, kimisä fena laflan bataklardılar. İşidildi türlü yalannar Mitraniylän Marinka için dä. Mitrani salt kafasını sallardı da karısına sölärdi: “Aalemin aazına kaşu uyduramıycan. Seslämä onnarı. Onnar bölä lafederlär ondan, ani zavalılar bilmeerlär, ne o sevmää, güceniktir bu yaşamakta, canından sakat.”

Aylesi aaç kalmasın deyni, genç adam hergün zenginnerin meralarında işlemää çıkardı. Kırdan da sora gidärdi kimdä sä taa çıraklık etmää. İnsan bilärdi, ani bölä Mitrani kazanêr uşaklarına imelik. Kırdan parasını verärdilär aftanın sonun-da. O etärdi tuza, sabuna, biraz imeliklän taa az bir bişeyä. O gün uşaklara halviça da alardı.

Komuşuları, küüdän acızgan insannar, çaarardılar Mitra-niyi da bulardılar evindä iş ona deyni. O becerikli, kuvetli hem akıllı adamdı. Nedän dä alınmasa, o işi düzgün yapardı.

Ecelin sınırları

Ellerindän belliydi, nekadar çalışkan bu insan. Nasıl şaşar-dılar, açan çoktan durgunmuş saatlar başlardılar işlemää osa puluu, bornayı ölä tertiplärdi, sansın çilingirin elindän geçti. Paranın erinä insan ödeşärdi onunnan, verip, ne kolverärdi ürää: biraz un, bir çölmek oloy, birkaç dilim piinir, bir borkan domuz yaayından, bir somun ekmek, bir tepeli çanak turşu. Te bölä geçinärdi Mitranin aylesi.

Geçti yaz. Selemini verdi güz. İnsan alatlardı baaları boz-maa, başçaları sökmää, paşoyları kesmää. Mitrani da taa büyük uşaklarınnan nasıl-nicä iki gündä bereketi topladılar. Maazada vardı biraz kartofi, suvan, sarmısak, bir batlakta kaynardı şıra. Çalmarda sevindirärdi gözünü bir tepä kabak. Evdä işlerini bitirdiynän, adam gidärdi meciyä komuşularına.

Kasıma karşı boşandı çoban yaamuru, da hava birdän se-rinnedi. Yaamur dinmedi, bütün afta yaadı. Marinka aftadan zeedä yatardı patta da pençeredän bakardı, nicä göktän ufak-ufak damnalar biri-biri ardına sıradan gelir, sansın onnarı kalburdan geçirerlär.

Kocası yaklaştı karısına, oturdu yanına, aldı Marinkanın elceezini da koydu sol elinin aucuna, saa elinnän kapadıp onu. O yalpak bakardı karısına: “İslää, ani hepsi işleri etiş-tirdik yapmaa. Yakacaklar da hazır, turşu da kuruldu. Kış geçirecez.”

Karının gözleri doldu yaşlan. O bakardı kocasına hem sansın nesä istärdi sölesin, ama sesi zor gelärdi. O baktı pençereyä da pek yavaş seslän dedi: “Bu hava aalêêr, nicä aalêêr benim canım. Giderim, bän... Uşakları bakamazsan, ver aaretlik. Gagauzlar acızgan, islää insannar. Korkma, ver...” ... Ne Mitraninin, ne Marinkanın hısımnarı bu küüdä yoktu. Onnar burada yabancıydılar. Gençlär kaçtıydılar kendi

küüyündän, neçinki Mitraninin bobası istämedi bu üüsüz kıızı gelin kabletmää. Oolunu da neetlendiydi evermää bir zengin kızlan. O kııza dünürçüleri da yollamıştı. O günnerdän 12 yıl geçti. Kimsey bilmäzdi, nereyâ Mitraniylän Marinka kaçtılar. Sevgisinin yanında Mitrani mutluydu. Şindi karar dı dünnä - yoktu yanında Marinkası. Can sancısı - o,sansın üzlärlän iinelär saplanmıştı üreenä, yapmıştılar yara, angısı gecä - gündüz sızlardı.

... Koladaya karşı bir boran kopuştu. Biyaz sineklär uçuşardu. Sert lüzgär saurdardı onnarı hertarafa, kimilerini yapıştırıp geçän yolcunun gözlerinä, üzünä hem aaçlara, duvarlara, pençerelerin şişelerinä, kapulara. Bir adım ileri hiç bişey görünmäzdi. Bölä havada insan may dışarı çıkmazdı. Sıcak sobanın yanında kuytu hem raat.

... Mitraninin evindä kalabalıktı. Herkez, kim girdi içeri, kırmızı yanaklıydı. Adamnar ellerinnän kaplardılar sobayı. Suuktan karılar iicesinä uuardılar kırmızı-kırmızı lekeli ellelerini. Adamnar oturdular uzun skemnedä, angısı durardı pata karşı, pençerä aşırı. Karılar erleştilär patta. Laf-lafa açıldı söz, ne iş için taa nezamandan kıyışamazdılar sormaa. Laf açtı Mitraninin yanındaki komuşusu Vasil:“Mitrani, sana zor olacek hepsi uşaklarını kaldırmaa. Kızkardaşımın kocası, uşacı, bilersin, geçindilär. Ver en küçüünü-Mitoşkayı ona. Uşaa läüzüm ana. Soninin keçisi var. Uşaa süt läüzüm. Düşün, Mitrani.”

Karı salladı kafasını, sol elinnän suvazladı yanında oturan küçürek, zabun, boncucak gibi, üç yaşında kızçaazı da dedi: “Bu kışa, ilkyazadan... yakışarsa, kolver kızçaazını da benim

Ecelin sınırları

evimdä bulunsun. Pek tatlı uşak... pek zabun. Bendä sä biler-siniz, keçi var. Süt bulunêr. Var neredän bakınsın bu uşak ta.”

- İslää. Saa olunuz. Düşüncäm, - cuvap etti adam, iildip biyazlanmış kafasını. Bu günnerdä kara kömür gibi saçlarına, kaar rengindän islää serpilmişti.

Komuşuları gittilär. Mitrani oturardu pençereyâ karşı da düşünärdi, sansın kantardan geçirärdi geçmiş günü hem bütün yaşamasını. Neçinsä aklına getirtti malinin laflarını: “Ne damnadı kaşına, ona da sevin.”

Gecenin yarısıydı. Boran durgunmuştu. Göktä dolu ay hem şen yıldızlar parlardılar. Aulun içini, sokakları gömmüş-tü kaar. Kürtünnär türlü boyda donatmıştilar dolayları. Ayın, yıldızların şafkından, bim-biyaz kaar gümüş renginä dönüp, o şaşılacak gözeliinnän raatlık hem inan gelän günä getirärdi.

Genç adam geçirdi aklından gözäl, unutulmaz kıpımnarı, mutlu günneri Marinkanın yanında. Sansın ateş yakardı onun canını düşünmeklär, nasıl Marinkasız yaşamaa, ne yapmaa, ki uşaklarını saalıkli büütmää, ayaa kaldırmaa.

Gecenin saadı kısılardı. Koyu maavi gecenin rengi solu-maa başlamıştı. Göktä kayardı, iki göz belerdip, kahırsız ay. Te-te, o anıza etişecek, tez bayırın ardında saklanacak, ki dinnenip, enidän gelän gecedä izmet etmää, şafk etmää.

Yıldızlar da birär-birär süünärdilär. Salt bir yıldız parlardı, sansın hiç düşünmüzdi göktän ayırılmaa. Mitrani bakardı o şen parlayan yıldıza da kendi-kendinä tekrarlardı Marinkanın bitki laflarını: “Uşakları bakamazsan, ver aaretlik. Gagauzlar acızgan, islää insannar. Korkma, ver.”

İNANMAA ZOR

Bu yaz Olinin babusu dädusunnan hem da Kati kumiņasınnan gagauzların evelki yaşamasından hem kendi yaşamasından da çok meraklı olaylar için annattılar. Onnarın arasında bir fantastlı, inanılmaz iş. Onu nekadar da seslämä, fikirindä erleşämeer. Annattı Oliyä babusu, Kati kumiņası, Marinka lelüsü, angıları bunu hepsini kendleri görmüşülär. Oli sä seslärdi hem savaşardı annamaa, aslı mı bu, oldu mu halizdän osa onnara göründü.

Semön dädusu Länka babusunnan evlendiynän, Semön dädunun dädusu baaşlamıştı onnara bir eski evcäz-bordey bayıra dooru. Ozaman gençlerä deyni bu bir büyük sevinmelikti. O küçürek topraktan kufneciktä bir vakıt yaşardı dädunun lelüsü. O dul karıydı. Uşakları yoktu. Lelüsü öldüynän, o ev kalmıştı boş. İçersi pek küçüktü. İçerin yarısını kaplardı kuptör, yanında da suvanmış topraktan pat. Pata karşı bakardı küçürek dörtgözlü tunuk şişelerinnän iki pençereticik. Pattan pençerelerädän birkaç adımdı. Uzun taftadan skemnä dayalıydı duvara iki pençerelerin altında. Kuptörü hayttan yakardılar. O hayatcık okadar daracıktı, ani orada durardı salt bir dolap. Dolabın içindä aşaaکی sergendä tutardılar ekmää, mamaliga dilimnerini hem kuru faşülä, yukarkı sergendä durardı çaun, üç farfiri, topraktan çanak, susaan içindä taftadan resimni-çiçekli birkaç kaşık hem birkaç furkulişa, bir da susak tuzlan.

Gecä saadı, açan ay çıkarmış, oturarmışlar pençereyä karşı da koyarmışlar alüminiydän siniyi ölä, ki ayın şafkı düşsün o siniyä da sinidän gelän o şafk okları aydın etsin. Te bölä şafklan iş yapılırdı: yapaa didärdilär, iplik işlärdilär, dikärdilär. Yoksuzluktu. Lampa, mum yakmazdılar. İkonanın

Ecelin sınırları

altında kandil şafkı okadar aydın etmääzdi, nekadar yaşayan-nara umut verärdi, ani o fenalıktan bir büük korunmak.

Heravşam Länka brakarmış dolabın üstündä bir çanakta bir bişey imää. Dışarkı hayat kapusunu kruçoklarmış. Aydın gecelerdä pençereyâ karşı dikärmış, iplik işlärmiş, yapaa didärmış. Gecä ortasında yaklaşarmış evä kedi gibi, ama taa büüccerek kedidän, kara tüülü hayvan, açıp kruçoo, girärmış hayada da, pinip dolabın üstünä, iyärmiş ne varmış canakta. Bunu genç karı görmüş diil bir sıra da annatmıştı Kati kumişasına, kakusuna, gellinnerä, kaynasına, mamusuna. Onnar da ilkin gülmää alardılar onu, ama gelip gecä sidänka oturmaa Länkanın evceezindä, hem korkmuşular, hem da şaşmıştilar bu işä. Açan gecä saadı pençerdän görmüşlär, ani kapuya yaklaşêr nesä: ne kedi, ne da bilsän nesoyso hayvan, açêr krüçoklu kapuyu da girer hayada, hepsinin soluu kesilmiş. Sessiz çabuk başlamıştilar stavrozunu yapmaa. O gündän Länkayı gülmää almazdılar, ama onun evinä dä gelmää istemäzdilär. O da nekadar taa biraz vakıt yaşadı o kufneciktä hep brakardı dolabın üstündä bir çanakta avşam imesindän birbişey. Simön dädu sade kafasını sallardı, açan karılar annadardılar, zerä bu olay olmuş, açan o evdä yokmuş. O geldiynän evä kazançtan, almışlar satın bir taa büüccerek ev, nereyâ tezdä dä geçmişlär.

Oli düşünärdi: “Bunu inanmaa zor, gelir masal gibi, ama masal diil. Var mı nicä sölemää, ani babuma göründü. Ama bunu annattı yaşlı insannar:

babum, lelüm hem kumişamız. Kendim sesledim onnarın annatmasını. Var mı nicä şüpelemää?” Hep bu fikir dönärdi, dürtärdi, angısına cuvabı kızçaaz bulamadı: “Bunu inanmaa zor, gelir masal gibi, ama masal diil.”

Avtordan

Herbir halk isteer, ki onun kulturası zenginnesin, yıldıdan üüsek uura kalkınsın, dili hem literaturası ilerlesin. Varkan insanın canında sevgi ana dilinä, ozaman onun dili yaşêêr hem ilerleer.

Bobam sölärdi, ki insanın nekadar da zenginnii olmasa, en büük zenginnii - ana dili. Ozaman bu lafları bana zor-du annamaa. Ama ölä yaşamak döndü, ani bu laflar benim canımdan, nicä bir sızıntıdan, kendileri gelerlä. Elbet, ana dili - benim sancım, yaşamam, umudum, ecelim. Büünkü gündä dä uşakları ana dilindä üürederim, nicä ne zamansa dä üüredärdi benim bobam.

O uzak hem yakın 1958-inci yılda gagauz dilindä şkolalar açıldı. D. Tanasoglu üüredicileri hazırlardı. Bölä kursları geçtiydi benim bobam da. Onunnan bilä üürendiydi, kursları geçtiydi D. Kara Çoban da, neredä onnar dostlaştıydılar. D. Tanasogluyu bobam sayardı, nicä en paalı insanı yaşamasında. Onun için annadarkan, büük saygı bu insana duyardık hem işidärdik. Kendi küüyündä, Başküüyündä, nicä da Kara Çoban Beşalmada, gagauz dilindä birinci klastan dördüncü klasadan uşakları üüretti. Diil sade bilgi verildi bu uşaklara, onnarın cannarında ekildi ölä toomnar, angıları filiz verdilär, neçinki o filizlä - sevda gagauz dilinä, patriotik duyguları. Bunu duyduym diil bir sıra o insannarlan lafedärkän, kimi bobam üüretti, kimi üüretti D. Kara Çoban. Gagauz literaturamıza girdi bir üüsek uurda derin maanalı bir annatma-aklına getirmäk - Mercankanın yaratması D. Kara Çoban için, ilk üüredicisi için. O yaratmayı okuyarkan, getirderim aklıma benim bobamı, sansın onu görerim, duyêrım.

"...Bu yaşamakta bir büük iş, açan buluşêrsın, yada

Ecelin sınırları

yaşêêrsın yakın bir geniş ürekli, talantlı hem akıllı adamnan. Ama açan bölä adam senin üüredicin, da o seninnän taman o vakıttta, nezaman kuşçaaz gibi savaşêrsın sarını yutmaa, kanatlanmaa, ozaman, açan, nicä göçenciktä, açılêr gözlerin dünneyä – bu bir büyük kenarsız kismet.

...Küçükkenä biz sanardık, ani O bizimnän oynêêr, da hiç annamardık, nicä O bizi gün-gündän üüreder saymaa, okumaa, lafetmä. Annamardık, nicä O uyandırdı bizim üreemizdä duygu sevmä ana tarafımızı, dilimizi. Nicä O üüretti alatlamaa hem tamahlanmamaa bu dünnedä yapmaa iilikli unutulmaz işlär.” (M.Mercanka “Kucaklan güneş daadan”

D.KARA ÇOBANA –üüredicimä, üreemä paalı adama)

Bu yaşamakta bir büyük iş, büyük kismet, ani benim dä yaşamamda buluştum hem var kismet buluşmaa bölä insan-narlan: anılmış şairlärlän, yazıcılarlan – N. Babogluylan, K. Vasiliogluylan, P.Yalınçıylan, S.Bulgarlan, Vasi hem Pe-lagaya Filioglularlan, Mercankaylan, T.Zanetlän.

Unutulmaz duygular yaşêêr üreemdä o geçirilmiş günnär için -2014-üncü yılda, hederlez ayın 5-8 günnerindä Türkiyenin Eskişehir kasabasında Türk dünnäsi yazarlar Birlii Meclisinä katılmak, neredä tanıştım anılmış insan-narlan - Avrasya yazarlar Birlii başkanınnan Yakup Öme-roğluylan, Kırgızistan yazarlar birliği Başkanınnan Omor Sultanovlan, büyük türk poetlän Ali Akbaşlan hem Hederlez ayın 7-dä,2014-üncü yılda Türkiye Başbakanınnan Recep Tayyip Erdoğannan buluşmak.

Bana deyni bir büyük iş, büyük kismet, ani benim dä yaşamamda bulundular hem var ölä insannar, kimin yardımı bana deyni herkerä paalı hem var – benim bobam, anam,

kolegalarım, müdürüm – Mariya Dmitrievna Tanasoviç, Anna İvanovna Stoletneyä, Mariya Födorovna Mavrodi, Ekaterina İvanovna Kılçık, Aleksandra Dmitrievna Marinova, kimi halizdän üüredici Böök bukvadan sayêrım.

Severlär ana dilini benim üürenicilerim hem böök havezlän ana dilindä şiir yazêrlar, şiir konkurslarına katılêrlar. Artık beş yıl sıravardı pedagogika kolecindä poeziya uurunda üürenicilerin ilk adımınarında hem benim dä ilk adımınarımda peet yazmasında yardımınar için T.Zanet Master-klas götürer.

Master-klas gösterdi, ani bu iş faydalı hem verer kolaylık üürenicilerä hem bana kendi becermeklerimizi ilerletmää. Bu çalışmaklar gösterer, ani var talantlı uşaklar.

Üürenicilerin, üüredicilerin yaradıcılık uurunda becermekleri belli olêr, açılêr hem ilerleer ozaman, açan var yardım, böök çalışmak hem inan. Benim ilk yaratmaların peydalanmasında böök yardım oldu anılmış şairdän, yazıcıdan, akademiktän T. Zanettän. Benim ilk kiyadımı hazırladı hem tiparladı T.Zanet. (2014-cü yıldı tipardan çıktı “Lüzgerli havada sazların türküsü” peet kiyadı.)

Anılmış poetin faydalı nasaatları vererlär kolaylık anamaa ölä ufak işleri, angılarını esap almêêrım, ama onnar pek önemni. Sanêrım, ki te bu sıracıklar benim bir annatmamdan bölä insannar için, nicä T.Zanet: “Zaman hepsini erleştirer sıraya, erinä koyêr, herbir işin paasını belli eder, ama en paalı iş – o can dermenin çalışması, açan sän kendin annêêrsın, ani bu dünnedä boşuna yaşamadın, nesä sendän kaldı. Ama en paalı – o süünmüz şafk, angısını braktın in-

Ecelin sınırları

sannarın cannarında.”

Elbet, bu süünmüz şafk – köklenmiş sevda ana dilimizä, angısını hiç bir dä kuvet süündürmüz.

Üreemizdä var umut, ki bizim çalışmaklarımız boşuna diil. İnanêrız, ani üürenicilerimizin arasından şair, yazıcı üzä çıkacak. Onnara lüzüm yardım etməä.

Ana dilimizin gelecää – talantlı gençlerin elindä.

İÇİNDEKİLÄR

Önsöz	3
Peetlär	
NEDÄN TÜRKÜ ÇALÊR ÜRÄÄM?	7
Gagauziya	9
Lüzgerli havada sazların türküsü	10
Ana dilim, paalı dilim!	11
Ay-Boba Mihail Çakir	12
Bucakta eni yıldız	13
Ana dilindä sözlär	14
Sonsuz zenginnik	15
Beenerim	16
Bir düş	17
Ne mutlu cana!	18
Nedän?	20
HEPSİ SENİN ELİNDÄ	21
Yalpaklık	23
Umut	24
Nedän hem kimä?	25
Ölüm – yaşamak salt senin elindä	26
İnan	27
Küçüklüm mutlu	28
Gökä baksana	30
Sizin üzündän dünnä kaybeler	31
Aman, insan, aman!	33
Yalvarmak	33

ANACIIM, SENDÄN KUVEDİM, ASLI	35
Anacım, sendän kuvedim, aslı	37
Bobanın gözleri	38
Mamunun büün yortusu	39
Üüredici	40
CAN DERMENİ	41
Can dermenin çalışması	43
Kıpımnar	44
Güzlü günnär	45
Yaz	46
Allahtan mı bölä ecelin?	47
Kazançta yaşamak	49
Sevda acısı	51
Kaavi sevda	52
Sevda, sevda	53
Maavi gül	54
Temirä	55
Sevda saadı - sonsuz kismet	56
ANNATMALAR	57
Ecelin sınırları	59
Masal gibi gelärdi, ama masal diil	69
Unutulmaz sevda	73
Acızgannık	77
İnanmaa zor	81
Avtordan	83

Kolecin üürencileri, benim grupam, kendi kiyatçıkların prezentaþiya-sında.

4112 gr. 25. 05. 2015y.

İlk sırada (saadan sol tarafa): gagauz dili hem literatura üüredicisi A.D.Sukman, kolecin müdürü M.D.Tanasoviç, poet, akademik T.Zanet, muzika üüredicisi E.V Yançoglo, gagauz dili hem literatura üüredicisi A.D.Marinova, gagauz dili hem literatura üüredicisi G.D.Sirkeli.

Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğanın buluşmaktan sora merdivendä anmak patredi. 07.05.2014y.

Kolecin üürenicileri, benim grupam, 1112gr. 2012y.

*Kolecin üürenicileri kendi kiyatçıkların prezentaşiyasında.
4111gr. 2014 y.*

Î. S. Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”,
MD-2068, Chișinău, str. Florilor, 1;
Tel.: 022 49-31-46

Galina Sirkeli-Kristioglo

*Can dermenin alışması
Ölçer saadı hem asiri.
Nelär oldu, ne olacek,
Can dermeni esaplayacek*

- Kimiz biz?

- Nedän geldik bu düñmeä?

- Ne kalacek bizdän

kimiz

*Can
Dermeni*

*Can
Dermeni*

*Can
Dermeni*